

ТРАНСПАЦИФИЧКО ПАРТНЕРСТВО У КОНТЕКСТУ РИВАЛИТЕТА САД И КИНЕ

Сажетак: Споразум о слободној трговини познат као Транспацифичко партнерство (ТПП), инициран је 2015. године од стране САД у време администрације председника Барака Обаме, као противтежа економском јачању Кине. У јануару 2017. године нови амерички председник Доналд Трамп напустио је споразум, који је у модификованој форми и без САД на снази од децембра 2018. године. Иако настао као америчко оруђе за доминацију у азијско-пацифичком региону рефлектујући геополитичке и економске интересе САД, измењени споразум познат као ТПП11 (11 држава без САД) базиран је на мултилатералној кооперацији и међусобном разумевању држава чланица. Јачање кинеског утицаја у пацифичком региону и исказана заинтересованост Кине да се прикључи споразуму, у теорији би могла бити окидач за повратак САД у чланство. Спољна политика САД базирана на „дексониданском“ моделу примарног окретања унутрашњим проблемима уз тзв. агресивни изолационизам, тешко може доживети промену по питању приступа Транспацифичком партнерству док је Трамп на месту америчког председника. Уместо проматрања начина приступања ТПП-у, Кина се определила за алтернативно ширење утицаја у региону, од чега је најважнија имплементација пројекта „Појас и пут“. Трамп се не одриче доминантног утицаја САД у азијско-пацифичком региону, али уместо мултилатералних фаворизује билатералне споразуме комбиноване са економским и политичким притисцима на Кину. У зависности да ли ће доћи до промене на месту председника САД 2020. године, повратак и приступање САД Транспацифичком партнерству остаје опција, чиме би ТПП постао најзначајнији економски споразум обухватајући око 40% светског БДП-а. Трампова одлука да САД напусте споразум значи

---

¹ Истраживач сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд, bogdan.stojanovic@diplomacy.bg.ac.rs.

Рад представља део научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивање положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 179029).

промену стратегије утицаја у Азији, али не и препуштање региона кинеском политичком и економском утицају.

Кључне речи: Транспацифичко партнерство, споразум о слободној трговини, америчко-кинески односи, геополитика, економско обуздавање, „дексонизијанизам“.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Споразум о транспацифичком партнерству или једноставно Транспацифичко партнерство (даље наизменично: ТПП), представља изузетно напредан трговински споразум 12 држава азијско-пацифичког региона, коначно потписан 2016. године.² На први поглед примарна економска сврха, у моменту потписивања била је у сенци геополитичких циљева које је ТПП требало да испуни. Од значајног места у спољнополитичкој стратегији тадашњег америчког председника Барака Обаме, ТПП је у време Доналда Трампа постао класичан економски споразум који доноси више штете него користи. Како је и обећао својим бирачима током изборне кампање, Доналд Трамп је донео одлуку о напуштању Транспацифичког партнерства што је отворило бројне дебате научне и стручне јавности. Стога је потребно анализирати задате домете Транспацифичког партнерства у његовој првобитној форми, као и након америчког иступања, с обзиром да је измењени споразум наставио да постоји. Буктећи геополитички и геоекономски ривалитет између САД и Кине, у коме азијско-пацифички регион представља једно од најважнијих бојних поља, најзначајнија је призма анализе самог споразума. Статус и улога ТПП-а у америчкој спољној политици значајно је промењена доласком Трампа, што не значи да му његовим одласком неће бити враћена првобитна сврха геополитичког средства – обуздавање кинеског утицаја у региону. У том контексту потребно је истражити и пројектовати будући развој ситуације када је у питању тихоокеански трговински аранжман.

2. ПОРЕКЛО, САДРЖАЈ И УЛОГА ТПП-а У ОБУЗДАВАЊУ КИНЕ

Коначном потписивању Транспацифичког партнерства претходили су нимало лаки преговори, а зачетак овог договора почео је још 2005.

---

² Tom Chodor, „The rise and fall and rise of trans-pacific partnership: 21st century trade politics through a new constitutionalist lens“, *Review of International Political Economy*, Vol. 26, No. 2, January 2019, p. 1.

године потписивањем споразума о слободној трговини између четири државе пацифичког обода (Чиле, Брунеј, Нови Зеланд и Сингапур). Амерички председник Џорџ Буш је 2008. године, пред крај свог мандата, покренуо разговоре са ове четири државе и иницирао прикључење Аустралије, Вијетнама и Перуа. Обамина администрација је од 2009. године наставила преговоре којима се прикључују и Канада, Јапан, Малезија и Мексико. Укупно је ових 12 држава азијско-пацифичког региона, под снажном иницијативом Сједињених Америчких Држава (даље: САД), након 19 официјелних рунди преговора формулисало споразум у октобру 2015. године у Атланти, а потписан је почетком 2016. године.³ Потписивање ТПП-а имало је значајно место у политици Барака Обаме, који је азијско-пацифички регион видео као стратeгијски стожер свеукупног геоекономског и геополитичког надметања.⁴ Осим тога, са обухватом од 37% светског БДП-а и 25% укупне светске трговине, споразум је издигнут на ниво „златног стандарда 21. века“.⁵ У квалитативном смислу одредбе ТПП-а су вероватно најнапредније посматрајући све до сада закључене уговоре о слободној трговини. Према проценама стручњака ТПП је уклонио више од 18.000 ограничавајућих регулација у домену трговине, а посебан значај су оне које се тичу заштите животног средине и јавних набавки.⁶ Иако економске анализе стручњака варирају, углавном се све слажу у томе да ТПП у чистом економском аспекту доноси више користи него штете америчкој економији. Најсвеобухватнија студија економских ефеката примене ТПП-а спровела је Америчка комисија за међународну трговину (*eng. US International Trade Commission – ИТС*) и објавила у мају 2016. године.⁷ Према овој релевантној анализи, процене позитивних ефеката спровођења ТПП-а за САД износе максималних 0,8% БДП-а, што је ипак мање од добитака других држава тог уговора, чија се добит од примене креће 1–2% БДП-а, док би Малезија и Вијетнам највише профитирали

---

³ Видети пуни текст ТПП-а: „TPP full text“, *Office of the United States Trade Representative*, <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership-tpp-full-text>, 20/07/2019.

⁴ Више о „пацифичком стожеру“ у перцепцији Обамина администрације у стручној анализи: Mark Manyin et al., *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's „Rebalancing“ Toward Asia*, Congressional Research Service, Washington, 2012.

⁵ Chodor, op. cit., 2019, p. 1.

⁶ Ibidem

⁷ Видети: Jose Signoret ed., *Trans-Pacific Partnership Agreement: Likely Impact on the U.S. Economy and on Specific Industry Sectors*, US International Trade Commission, Washington, 2016.

са чак 20% увећања БДП-а.⁸ Друга значајна студија Петерсоновог института за међународну економију (*eng. Peterson Institute of International Economics*) даје нешто оптимистичније процене позитивног учинка ТПП-а на америчку економију, реалног раста БДП-а на годишњем нивоу од чак 0,5%.⁹ Осим тога, иста студија даје процене губитака од 94 милијарде долара уколико се настави одуговлачење ратификације и примене споразума.¹⁰ Транспацифичко партнерство је отишло много даље од Светске трговинске организације у дерегулацији и ослобађању глобалног тржишта када су у питању поља телекомуникација, дигиталне економије, услуга и инвестиција уопште.¹¹

Међутим, далеко значајнија улога ТПП-а, како ју је у том моменту видела администрација Барака Обаме, јесте њена геополитичка димензија у обуздавању нарастајуће моћи Кине. ТПП није базиран искључиво на економском интересу и трговинском умрежавању савезника, већ у стварању снажног блока који би послужио истовремено као средство слабљења кинеског и увећавања америчког утицаја у азијско-пацифичком региону.¹² Приликом избора чланица овог уговора, САД су веома водиле рачуна да чланице ТПП-а буду искључиво њој наклоњене државе, које деле америчке вредности. Може се рећи да је ТПП заправо окупио америчке савезнике у азијско-пацифичком региону у један економски блок са политичким амбицијама.¹³ Барак Обама је у обраћању приликом потписивања ТПП-а нескривено рекао да споразум „дозвољава САД, а не државама попут Кине, да креирају правила путовања кроз 21. век“.¹⁴ Наполеон је једном приликом говорио о Кини рекавши: „Пустите је да спава јер када се пробуди, свет ће под њом

---

⁸ Ibidem, p. 619.

⁹ Peter Petri and Michael Plummer, „The Economic Effects of the Trans-Pacific Partnership: New Estimates“, *Working Paper*, no. 16-2, Peterson Institute of International Economics, January 2016, pp. 2-3.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Ibidem, p. 17.

¹² Marcin Grabowski and Tomasz Pugacewicz, „Is Trans-Pacific Partnership a Challenge for Transatlantic Relations? A Comparative Analysis of TPP and TTIP in the Context of the US Global Role“, in: *Poland in Transatlantic Relations after 1989* (ed. Malgorzata Zachara), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, UK, 2017, p. 91.

¹³ Grabowski, op. cit., 2017 p. 91.

¹⁴ Barack Obama, „Statement by the president on the signing of the trans-pacific partnership“, 3rd February 2016, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/02/03/statement-president-signing-trans-pacific-partnership>, 24/07/2019.

задрхтати“.¹⁵ Овакво предвиђање се остварује у 21. веку чији почетак припада Кини. Много страница је написано о растућој моћи Кине коју је потребно обуздати попут некадашњег Совјетског Савеза током Хладног рата. Највиши амерички званичници нескривено говоре о Кини као највећој претњи интересима САД у 21. веку. Начелник америчког генералштаба Џозеф Данфорд каже: „Ако погледате 2025. годину и демографску и економску ситуацију, мислим да ће Кина представљати највећу претњу нашој нацији...“.¹⁶ Кинеска цивилизација, стара готово 4000 година, са више од 1,3 милијарде становника сигурно има јак подстицај да постане сила број један макар у Азији, ако не и глобално. Међутим, Кина је пролазила кроз веома тежак период комунизма оличен у тоталитарној владавини Мао Цедунга. Велика глад која је погодила Кину 1959. године вероватно је узроковала највећи број жртава глади у људској историји. Било је на десетине милиона мртвих људи због немогућности да задовоље егзистенцијалне потребе за храном. После смрти Мао Цедунга и доласка Денг Сјаопинга на место врховног лидера Кине, она улази у економске реформе незауостављиво галопирајући ка примесам тржишне економије. Кинески фармери, као база целокупне економије у то време, након реформи почели су да приходују од сопствених производа продајући их на пијацама, а деколективизација домаћинства поспешила је мотивацију за индивидуалном производњом. Стране инвестиције, углавном са Запада, 1983. биле су на мање од две милијарде долара, а већ 1996. године достижу цифру од чак 40 милијарди.¹⁷ До почетка 80-их година 20. века у Кини није постојао приватни бизнис, да би 1995. године 29% кинеске популације поседовало неки од видова приватног бизниса.¹⁸ Упоредо са јачањем економије, јачала је и кинеска војска и технологија. Генерал Данфорд је 26. септембра изјавио: „Кинеска војска прави ракете, ратне бродове, подморнице и авионе, упоредо развијајући сајбер и некинетичка средства ратовања, а све у циљу ограничавања пројекције моћи САД и слабљења

---

¹⁵ Xue Xinran, „Why China won't conquer the world“, *Telegraph UK*, October 2, 2011. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/8796486/Why-China-wont-conquer-the-world.html>, 27/07/2019.

¹⁶ Bill Gertz, „US military chief Dunford: China is main threat to security“, *Asia times*, September 28, 2017, p. 1. <http://www.atimes.com/article/us-military-chief-dunford-china-main-threat-security/>, 29/07/2019.

¹⁷ Thomas M. Magstadt, *Understanding Politics: Ideas, Institutions, and Issues*, European Studies Program, Kansas, 2012, p. 251.

¹⁸ *Ibidem*, p. 254.

америчких савезништава на Пацифику“.¹⁹ Очита перцепција Кине као главног политичког и економског ривала у Азији, натерала је Обаму да уложи значајну енергију у потписивање ТПП-а како би лимитирао кинески утицај.

3. ТРАМПОВА СПОЉНА ПОЛИТИКА И НАПУШТАЊЕ ТПП-а

Доналд Трамп је преузео председничку позицију у јануару 2016. године и одмах је почео да ради на спровођењу обећања из предизборне кампање, од којих је једно било напуштање Транспацифичког партнерства уз аргумент да је штетан по америчке интересе. Посебна тема за неке дубље анализе јесте специфичан поглед на глобализовани свет и спољну политику од стране новоизабраног америчког председника. Волтер Расел Мид је у својој књизи из 2002. године *Special Providence* сковао термин „џексонијанац“ (eng. *jacksonian*).²⁰ Сам термин алудира на сличности са поимањем политике америчког председника Ендрју Џексона (мандат од 1829–1837) који је примарно политичко деловање видео у оквиру граница америчке националне државе. Доналд Трамп и његов слоган из кампање „*Make America great again*“ јасно наглашава урушену позицију САД из његовог угла гледања. Џексонијанци не виде универзалну мисију САД у наметању њених вредности широм света, већ на државу гледају као на националну државу америчког народа где је основни циљ решавање унутрашњих проблема. Стратегија пропагирања америчког национализма („*America first*“), подупрta је снажним трговинским протекционизмом и неповерењем у међународни систем институција. Стога мултилатерални аранжмани и савези у Трамповој администрацији нису виђени као оруђа способна да подупру америчку моћ и учине је „поново великом“. Према џексонијанцима, америчка изузетност се не огледа у покушају трансформације других по угледу на САД, већ у одбрани америчких интереса без утицаја на вредности систем других. У преводу, Трампова стратегија „агресивног изолационизма“ укључује благонаклоност према различитости, све док она не задире у америчке националне интересе, које ће у том случају бранити агресивније од било кога. Из џексонијанског угла, безбедности савези, мултилатерални

---

¹⁹ Gertz, op. cit., 2017, p. 1.

²⁰ Више о џексонијанском погледу на свет у: Walter Russel Mead, *Special Providence: American Foreign Policy and How it Changed the World*, Routledge, New York, 2002.

уговори, међународне финансијске институције, нису виђени као средства за остваривање америчких интереса. Познавање ове чињенице значајно је када се анализира америчко напуштање Транспацифичког партнерства. Трампов поглед на Транспацифичко партнерство је „крз очи“ просечног америчког радника штетно и недовољно значајно за обезбеђивање квалитетнијег живота, на унутрашњем плану. У исто време, на спољнополитичком плану не види га као довољно ефикасно у лимитирању кинеског утицаја у азијско-пацифичком региону. У јануару 2017, баш како је и обећао својим бирачима, Трамп повлачи амерички потпис из Транспацифичког партнерства пре него што га је ратификовао Конгрес САД. Међутим, поједини експерти сматрају да је напуштање ТПП-а био погрешан потез и у економском и у политичком смислу.²¹ Трампова администрација није напустила споразум из разлога одсуства перцепције Кине као претње америчким националним интересима, већ из схватања да ТПП нема моћ у обуздавању кинеског економског раста и политичког утицаја у Азији. Стратегија националне безбедности САД из 2017. године врло експлицитно наглашава да „Кина користи економске подстицаје и казне, утиче на операције и укључује војне претње да друге државе убеди у прихватање кинеске економске и политичке агенде“.²² Такође, наводи се увећавање кинеског утицаја у Африци, Европи, Јужној Азији и западној хемисфери и краћа стотине милијарди долара вредне америчке интелектуалне својине.²³ Слично стратегији националне безбедности, америчка одбрамбена стратегија из 2018. године истиче Кину као „стратешког изазивача који користи предаторску економију за застрашивање суседних држава док се истовремено наоружава у Јужном кинеском мору“.²⁴ Потпредседник САД, Мајк Пенс, у свом говору из октобра 2018. године упутио је веома оштре критике: „Кина сада троши на војску колико све остале азијске државе

---

²¹ Robert D. Blackwill and Theodore Rappleye, „Trump’s Five Mistaken Reasons for Withdrawing From the Trans-Pacific Partnership“, *Foreign Policy*, June 22, 2017, <http://foreignpolicy.com/2017/06/22/trumps-five-mistaken-reasons-for-withdrawing-from-the-trans-pacific-partnership-china-trade-economics>, 01/08/2019.

²² „National Security Strategy of the United States of America“, *White House*, December 18, 2017, <http://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, 01/08/2019.

²³ *Ibidem*

²⁴ „Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States: Sharpening the American Military’s Competitive Edge“, *Department of Defense*, 2018, p. 1, <http://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>, 02/08/2019.

заједно, а Пекинг је као приоритет поставио креирање капацитета за ерозију америчке војне превођи на копну, мору, у ваздуху и свемиру. Кина не жели ништа друго сем да истисне САД из Западног Пацифика и спречи америчку помоћ њеним савезницима".²⁵ Доналд Трамп се не устеже да кад год му се укаже прилика јавно осуди кинеске активности наспрам америчких интереса. Посебна критика односи се на нефер трговинску праксу Пекинга, због чега је Трамп увео царине на 250 милијарди вредног кинеског извоза у САД. Главни циљеви су приморавање Кине да отвори тржиште за америчке компаније, спречавање трансфера америчке технологије и сузбијање субвенција кинеским индустријским гигантима у државном власништву.²⁶ Дакле, Трампова администрација и те како има конфронтациони приступ према Кини, и можда и боље од Обаине схвата степен потенцијалног угрожавања америчког примата у Азији од стране Кине, али се Транспацифичко партнерство једноставно не уклапа у модел решавања тог проблема. Трамп покушава да ојача америчку позицију у Азији путем пројектовања војне моћи и билатералних односима са савезницима. У Јужном кинеском мору, где Кина има претензије на одређене територије и према схватању САД крши међународно право, америчка морнарица је до фебруара 2019. године спровела десет операција слободне пловидбе, што је дупло више него током осам година Обаине администрације.²⁷ Кина оправдано овакве операције посматра као директно уперене против кинеског суверенитета и безбедности у међународним водама. Америчка Индо-Пацифичка команда (*eng. INDOPACOM*) за свој приоритет поставила је спречавање ширења кинеског пројектовања војне моћи на регион, и то стављањем у приправност најсофистициранијих борбених авиона *F-35*, беспилотних летелица, тешких бомбардера, као и патролних авиона *P-8 Poseidon*. Од билатералних договора са савезницима, САД као најозбиљнијег савезника у Азији виде Јапан. *INDOPACOM* је спровео неколико војних вежби са Јапанским само-одбрамбеним снагама, укључујући и годишњу ваздушно-поморску вежбу „*Keen sword*“ која је

---

²⁵ Mike Pence, „Remarks by Vice President Pence on the Administration’s Policy Toward China“ (speech, Washington, D.C., October 4, 2018), <http://whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-administrations-policy-toward-china>, 03/08/2019.

²⁶ Jim Tankersley and Keith Bradsher, „Trump Hits China With Tariffs on \$200 Billion in Goods, Escalating Trade War“, *New York Times*, September 17, 2018, <http://nytimes.com/2018/09/17/us/politics/trump-china-tariffs-trade.html>, 03/08/2019.

²⁷ Zack Cooper and Gregory Poling, „America’s Freedom of Navigation Operations Are Lost at Sea“, *Foreign Policy*, January 8, 2019, <http://foreignpolicy.com/2019/01/08/americas-freedom-of-navigation-operations-are-lost-at-sea>, 03/08/2019.

укључивала невероватних 57.000 војника.²⁸ Осим тога, у децембру 2018. године Јапан је истакао жељу за куповином 105 авиона F-35 чиме ће постати највећи поседник ових авиона после свог најближег савезника САД.²⁹ Јапан је недавно (2016) објавио нову спољнополитичку стратегију „слободног и отвореног Индо-Пацифика“ у промоцији „владавине права, слободе пловидбе и слободне трговине“.³⁰ Вашингтон и Токио виде кинеску војну експанзију као главну претњу и основно средство у сузбијању те претње, из њихове перспективе, нису мултилатерални економски аранжмани попут ТПП-а, већ гомилање војних снага у кинеском комшилуку.

Трамп очигледно у својој стратегији против Кине, даје предност војној моћи у односу на економске притиске. Међутим, Трамп се не одриче економских средстава као притисака на Кину, али он то чини најдиректније могуће, а не путем индиректних мултилатералних трговинских аранжмана. Примера ради, Трампова администрација је предузела акције и против индивидуалних кинеских компанија. Под изговором нелегалног увида у комерцијалне тајне и поверљиве владине информације, САД су спречиле кинеског гиганта *Huawei* да ради на 5Г мрежама унутар америчких граница, истовремено вршећи притисак на савезнике да учине исто.³¹

Протекционистички поглед Трампа на америчку индустрију и индустријске раднике, који су његова база у бирачком телу, довело је до брзопотезног испуњавања обећања о напуштању Транспацифичког партнерства које је Барак Обама видео као спољнополитички приоритет. Иако су претходно поменути економски бенефити које би САД имале да нису напустиле ТПП, потребно је напоменути да су САД пре потписивања овог споразума већ имале склопљене уговоре о слободној трговини са шест држава потписница ТПП-а. То значи да су САД постојећим уговорима покривале чак 81% трговине робама и 69% укупне

---

² Franz-Stefan Gady, „U.S., Japan Kick Off Military Exercise Involving 57,000 Personnel“, *Diplomat*, October 30, 2018, <http://thediplomat.com/2018/10/us-japan-kick-off-military-exercise-involving-57000-personnel>, 06/08/2019.

²⁹ „Japan is planning to buy 105 more F-35 stealth fighters, and that may be a big problem for China“, *South China Morning Post*, May 30, 2019, <https://www.businessinsider.com/japan-buying-105-f-35-fighters-intensify-china-arms-race-2019-5>, 06/08/2019.

³⁰ *Ibidem*

³¹ David Sanger, Julian E. Barnes, Raymond Zhong, and Mark Santora, „In 5G Race With China, U.S. Pushes Allies to Fight Huawei“, *New York Times*, January 26, 2018, <http://nytimes.com/2019/01/26/us/politics/huawei-china-us-5g-technology.html>, 06/08/2019.

трговине услугама са свим државама потписницама ТПП-а.³² Тиме би ТПП покрио тек остатак од 19% трговине робом и 31% трговине услугама које нису регулисали постојећи споразуми. Ипак, не смео изгубити из вида напредне одредбе ТПП-а које до сада нису биле виђене у неком споразуму о слободној трговини, чиме ТПП представља квалитативни искорак у регулисању слободне трговине између држава. Чини се да је Доналд Трамп извукао САД из Транспацифичког партнерства без евентуалне рационалне калкулације само зато јер је то обећао својим бирачима, јер за разлику од свог претходника који је имао развијену стратегију према Кини (чији је ТПП био најзначајнији елемент), Трамп према кинеском ривалу делује више на *ad hoc* бази. Билатерални дијалози у циљу обуздавања Кине, посебно са Јапаном, интензивирају се од Трамповог доласка на власт у САД. Јачање војних, дипломатских и економских капацитета америчких савезника кроз билатералне договоре основ је Трампове „невидљиве“ стратегије према Кини. Геополитички ривалитет САД и Кине у теорији може водити у ограничени оружани конфликт преко посредника, који ипак не би био директан због способности обе стране да нанесу непоправљиву штету другој страни нуклеарним наоружањем.³³

4. ТПП11 И ПРОМЕЊЕНИ КОНТЕКСТ У АЗИЈСКО-ПАЦИФИЧКОМ РЕГИОНУ

Највиши званичници САД су ретко око неке теме усаглашени толико, колико је то био случај напуштања Транспацифичког партнерства. Много страница је написано о улози тзв. „дубоке државе“ у САД и њеном потенцијалу да предупреди доношење или измену појединих одлука од стране америчког председника Доналда Трампа. Међутим, поред значајне улоге „дубоке државе“, позиција америчког председника је неприкосновена у америчком политичком систему, уз сва ограничења коју носи строга подела власти. Када је у питању одлука да напусти ТПП, Трамп није имао много заговорника другачијег става међу својим најближим сарадницима. Нагласак на билатералним

---

³² Ian Fergusson and Brock Williams, *The Trans-Pacific Partnership: Key Provisions and Issues for Congress*, Congressional Research Service, Washington, 2016, pp. 1-2.

³³ Више о моћи нуклеарног оружја у: Петровић Драган и Богдан Стојановић, *Равнотежа нуклеарне моћи САД и СССР (Русије)*, Пешић и синови, Центар за развој међународне сарадње, Београд, 2012.

односима, неповерење у мултилатералне уговоре, протекционистичка оријентација у трговини, довеле су до одлуке САД да напусте ТПП. То, ипак, није био коначни крај Транспацифичког партнерства. Споразум је опстао, у додуше нешто промењеној форми и логично мањем обиму, без учешћа највеће економије света.

У јануару 2018. године, преосталих 11 држава потписница ТПП-а, одлучило је да сачува споразум и отпочели су преговори о Свеобухватном и прогресивном споразуму за ТПП (*eng. Comprehensive and Progressive Agreement for the Trans-Pacific Partnership – CPTPP*).³⁴ Нови уговор, потписан у марту 2018, суспендује 22 одредбе из првобитног споразума, претежно које се односе на заштиту интелектуалне својине у фармацеутској индустрији, претходно инкорпориране у ТПП, на снажну иницијативу САД.³⁵ Преосталих једанаест држава потписница, оставиле су могућност за повратак првобитне верзије споразума уколико би САД одлучиле да се поново прикључе уговору. Тиме се јасно ставља до знања да ТПП без САД није иста ствар, и да би све потписнице радо подржале амерички повратак Транспацифичком партнерству. Нови споразум, популарно познат као ТПП11, још увек обухвата 13,5% светског БДП-а, што није занемарљиво.³⁶ Економски стручњаци напомињу да ТПП11 без САД, не доноси значајне трговинске бенефите државама чланицама и без даљег проширења чланства има веома лимитиран утицај на економије чланица.³⁷ Ради илустрације – очекивани раст БДП-а, као последица првобитног уговора о Транспацифичком партнерству, за Вијетнам до 2030. године био је процењен на чак 8,1%, док је без удела САД као последица деловања ТПП11 тај раст процењен на скромних 3,1%.³⁸

Петерсон препоручује проширење ТПП11 на ТПП16 који би укључио Јужну Кореју, Индонезију, Тајланд, Тајван и Филипине. Процене кажу да би ТПП16 чак донео веће економске користи за државе чланице, него што је то био случај са оригиналним уговором који је укључивао САД.³⁹

---

³⁴ Ibidem

³⁵ Ibidem

³⁶ Ibidem

³⁷ Ibidem

³⁸ Gyu Pan Kim, „Japan’s TPP Strategy“, *Korea Institute for International Economic Policy*, February 2018, pp. 1-2, <http://hdl.handle.net/11540/8039>, 08/08/2019.

³⁹ Peter Petri, Plummer M., Urata S. and Zhai F., „Going it alone in the Asia-Pacific: Regional trade agreements without the United States“, *Working paper*, No. 17-10, Peterson Institute for International Economics, Washington, DC, 2017, pp. 14-17.

Укупна добит од примене хипотетичког ТПП16, до 2030. године донео би укупну добит државама чланицама од 486 милијарди долара.⁴⁰

5. КИНЕСКО ОСМАТРАЊЕ „ВАКУУМА МОЋИ“

Потребно је нагласити да Транспацифичко партнерство не би никада постало ефективно без ратификације од стране САД, чак и без формалног напуштања чланства. То значи да би обезбеђивање већине у једном од два дома Конгреса САД било довољно за блокаду споразума. Према члану 30.5 ТПП-а, да би ступио на снагу споразум мора бити ратификован од стране најмање шест држава потписница, које заједно обухватају најмање 85% укупног обима БДП-а унутар чланства уговора.⁴¹ С обзиром да је удео САД био око 60% укупног БДП-а свих чланица ТПП-а, јасно је да би без америчке ратификације уговор остао „мртво“ слово на папиру. Међутим, Доналд Трамп није желео само блокаду ратификације споразума већ је захтевао његово формално напуштање.

Америчко напуштање ТПП-а несумњиво је створило прилику за азијске регионалне и глобалне „играче“ да испуне креирани „вакуум“ моћи. Главног претендента и најозбиљнијег изазивача моћи САД, не само у Азији већ и на глобалном плану, представља Кина. Поред оптимистичних изјава пуних наде у амерички повратак ТПП-у америчких партнера попут Јапана и Аустралије, дипломатска премоћ и поверење у испуњавање преузетих обавеза од стране САД и те како су пољуљани код њених најближих савезника.⁴²

Иако се у стручној јавности помињало евентуално кинеско приступање Транспацифичком партнерству, Кина није видела себе у преузимању америчке улоге унутар споразума због историје његовог настанка као бране кинеском утицају. Кина је још 2012. године покренула сопствени пројекат мултилатералног уговора са још 15 држава азијско-пацифичког обода ради потписивања Свеобухватног регионалног економског партнерства (*eng. Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP*). Овај уговор је у потпуности настао као ривалски и

---

⁴⁰ Ibidem

⁴¹ „TPP full text“, *Office of the United States Trade Representative*, <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership-tpp-full-text>, 20/07/2019.

⁴² Ahmad Rashid Malik, „US Withdrawal from the Trans-Pacific Partnership: Prospects for China“, *Strategic Studies*, Spring 2018, Vol. 38, Issue 1, pp. 25-26.

компетитивни пројекат првобитном америчком пројекту Транспацифичког партнерства.⁴³ Амерички излазак из ТПП-а, отворио је простор за несметано ширење кинеског економског пројекта. Готово све чланице Транспацифичког партнерства имају развијене трговинске везе са Кином. Постоје билатерални трговински аранжмани између Кине и Новог Зеланда, Перуа, Аустралије и свих држава организације ASEAN.⁴⁴

Ипак, чини се да Кина развија свој трговински пројекат независно од губитка главне улоге САД у Транспацифичком партнерству, и да нема жељу за насилним попуњавањем насталог вакуума моћи као последице америчког изласка. Кинеска стратегија укључује опрез, јер не жели да уђе у директан сукоб са Јапаном и САД у борби за контролу трговине и формирање трговинских правила која су још увек одговарајућа за кинеску експанзију. Кинеско енергичније форсирање Свеобухватног регионалног економског партнерства могло би довести до снажније конфронтације са америчким савезницима Јапаном и Јужном Корејом, што Кина не жели. Напротив, Кина преговара са овим државама о потписивању билатералних трговинских уговора о слободној трговини. Стога је кинески пројекат, настао као противтежа ТПП-у, након америчког напуштања тог уговора стављен на „stand by“, без снажне жеље да испуни настали мултилатерални вакуум моћи. Парадокс је у томе да би Кина вероватно енергичније развијала сопствени мултилатерални пројекат у случају да САД нису напустиле ТПП. Нешто попут хладноратовског надметања када су САД распадом СССР-а остале без непријатеља, сада кинески мултилатерални пројекат нема озбиљног такмаца јер је највећа економија света самоиницијативно напустила ТПП. Од таргетиране жртве Транспацифичког партнерства, Кина је изашла неозлеђена добивши прилику да економски издоминира у азијско-пацифичком региону. На такву прилику Кина није брзоплето реаговала, већ је наставила својим претходно устројеним курсом постепеног раста и развијања економске сарадње са свим државама региона. Кина показује намеру да економски доминира, не само у Азији већ глобално, али не по правилима успостављеним од стране САД.

Главни алтернативни пројекат којим Кина жели да прошири свој економски, а следствено томе и политички, утицај јесте иницијатива

---

⁴³ Видети: Ely Ratner, „Rebalancing to Asia with an Insecure China“, *The Washington Quarterly*, 32 (2), 2013, pp. 21-38.

⁴⁴ О томе у: Bo Zhiyue, „TPP not very Attractive but still a Major Opportunity for China“, *Channel News Asia*, June 6, 2017, <https://www.channelnewsasia.com/news/asia/commentary-tpp-not-very-attractive-but-still-a-major-opportunity-8921344>, 12/08/2019.

„Појас и пут“ (*eng. Belt and Road Initiative – BRI*), покренута 2013. године који укључује више од 68 држава света на пет различитих континената. У склопу алтернативног економског пакета, Кина је успоставила нове финансијске институције попут Азијске банке за инфраструктурно инвестирање (*eng. Asian Infrastructure Investment – AII*) и Фонда за пут свиле (*eng. Silk Road Fund – SRF*).⁴⁵ На форуму иницијативе „Појас и пут“, у мају 2017. године, Кина се обавезала да инвестира најмање 113 милијарди долара у овај пројекат који је од прворазредног значаја за њене економске интересе.⁴⁶ Америчке процене потенцијалног кинеског улагања у иницијативу „Појас и пут“ иду и до 300 милијарди долара.⁴⁷ САД виде овај пројекат као директно усмерен против америчких интереса. О томе како САД гледају на кинески мега-пројекат, најбоље говори изјава потпредседника Пенса да је то „стежући појас и пут у једном правцу“.⁴⁸

6. БУДУЋНОСТ ТПП-а И ЕВЕНТУАЛНИ АМЕРИЧКИ ПОВРАТАК

Ефекат америчког напуштања Транспацифичког партнерства није био подједнак на све државе чланице тог уговора. Канада, Мексико, Перу и Чиле су напуштање доживеле као неку врсту издаје, док су Малезија, Сингапур, Вијетнам и Брунеј били још оштрији у реакцији на одлазак САД.⁴⁹ Аустралија и Нови Зеланд су помишљиво реаговале на америчко напуштање у нади да ће се САД можда предомислити у будућности и вратити се у чланство. Јапан, као најзначајнији савезник САД, био је на неки начин разочаран, али такође уз истицање жеље да се САД врати у чланство ТПП.⁵⁰ Одлука Доналда Трампа да напусти

---

⁴⁵ Више о кинеском економском одговору у: Miroslav Antevski and Sanja Jelisavac-Trošić, „Chinese Response to Transatlantic Trade and Investment Partnership and Trans Pacific Partnership“, *The Review of International Affairs*, Vol. LXVII, No. 1161, January–March 2016, pp. 123-141.

⁴⁶ Jane Cai, „Xi Jinping Rolls out Global Welcome Mat for New Silk Road Grand Plan“, *South China Morning Post*, May 14, 2017, 12/08/2019.

⁴⁷ Mike Pompeo, „Remarks on ‘America’s Indo-Pacific Vision‘“, speech, Washington, DC, July 30, 2018, <http://state.gov/secretary/remarks/2018/07/284722.html>, 14/08/2019.

⁴⁸ Видети говор потпредседника Мајка Пенса: Mike Pence, „Remarks by Vice President Pence at the 2018 APEC CEO Summit“, speech, Papua New Guinea, November 16, 2018, <http://whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-2018-apec-ceo-summit-port-moresby-papua-new-guinea>, 14/08/2019.

⁴⁹ Malik, *op. cit.*, 2018, p. 24

⁵⁰ *Ibidem*

ТПП била је веома предвидива, с обзиром на његово константно истицање незадовољства због америчког чланства у међународним трговинским уговорима мултилатералног карактера.

Будућност ТПП-а је осигурана, али не и његов најдоминантнији домет у азијско-пацифичком региону. За доминантну улогу ТПП-а потребно је приступање Кине или повратак САД. Иако Кина заговара и практикује тржишну економију, у својој идеолошкој суштини она се разликује од економија потписница ТПП-а. Посебна крутост кинеске економије огледа се у снажном протекционизму државних компанија и заштите њихових интереса. Правило које Кина вероватно неће прихватити ни у једном трговинском уговору који потписује, јесте клаузула којом се укида монопол кинеских државних компанија у одређеним областима. Скоро половину кинеског БДП-а, искључујући агрикултурни сектор, чини допринос више од 100.000 предузећа у државном власништву. Чак 76 од укупно 98 кинеских компанија које се налазе на светској листи *Global 500*, најмоћнијих компанија света, налазе се у државном власништву.⁵¹ Оваква моћ и повлашћени положај кинеских државних компанија у директној је супротности са такмичарским духом компанија из држава потписница ТПП-а. Стога је готово немогуће замислити приступање Кине Транспацифичком партнерству, о чему се у први мах говорило у потенцијалу након иступања САД из тог уговора. Осим тога, Кина развија сопствени пројекат мултилатералног трговинског аранжмана (*RCEP*) где она диктира правила игре. Тако се кинеско прихватање правила ТПП-а, које су првенствено креирале САД, чини нереалним. *RCEP* има потенцијал да буде један од највећих трговинских споразума икада, са потенцијалним обухватом од око 40% светске трговине и 45% светске популације (око три милијарде људи).⁵²

Постоје проблеми у имплементацији овог споразума, посебно због неспремности Индије да у потпуности отвори своје тржиште страним компанијама у домену јавних набавки, вредних око 300 милијарди годишње.⁵³ Иако је неизвесна судбина овог аранжмана, који има потенцијал да претекне ТПП по свом обухвату, потребно је истаћи

---

⁵¹ Више о утицају кинеских државних компанија у: Victor Ferguson, „Why China won't Save the TPP”, *East Asia Forum*, February 11, 2017, <https://www.eastasiaforum.org/2017/02/11/why-china-wont-save-the-tpp/>, 15/08/2019.

⁵² Malik, op. cit., 2018, p. 30.

⁵³ Ibidem, p. 31.

кинеске намере развијања потпуно другачијих механизма економске контроле. Овде је убедљиво за Кину најзначајнија иницијатива „Појас и пут“, потом билатерални аранжмани, па тек на крају алтернативни мултилатерални уговори попут Свеобухватног регионалног економског партнерства. Зато је и разумљива релативно блага кинеска реакција у попуњавању вакуума моћи на мултилатералном економском плану, настао након изласка САД из Транспацифичког партнерства.

Међутим, у будућности не би требало искључити евентуални повратак САД у уговор који је њихово „економско чедо“. Чињеница је да су две претходне администрације (Бушова и Обамина), пре доласка Доналда Трампа на позицију председника, форсирале пројекат мултилатералног трговинског аранжмана у азијско-пацифичком региону. Такође, значајан део економских експерата сматра да је напуштање таквог споразума штетно по економске интересе САД, што би могло бити добар аргумент неког председника после Доналда Трампа да се врати чланству у ТПП. Јапан и Јужна Кореја, као најзначајнији амерички савезници у Азији, жељно ишчекују такву могућност, о чему најбоље сведочи и суспендовани пакет норми који је само тренутно стављен ван снаге, и које би поново важиле у случају повратка САД. Једно је сигурно, а то је да све док је Трамп председник САД неће бити чланице Транспацифичког партнерства, а да ли ће Трамп добити још један мандат – тема је за неке друге анализе.

7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Амерички председник Барак Обама видео је ТПП као главно оруђе у политичком и економском обуздавању кинеског утицаја у Азији, али се значај тог уговора стрмоглаво умањио након преузимања функције председника од стране Доналда Трампа 2016. године. Трагична судбина Транспацифичког партнерства избегнута је његовом модификацијом у ТПП11 без учешћа САД, на чију иницијативу је споразум и настао. Трампов излазак из Транспацифичког партнерства није значило препуштање азијско-пацифичког региона кинеском утицају, већ промену стратегије. Цексонијански поглед на глобализовани свет обликовао је Трампову спољну политику, у којој није било места за ТПП као ефектно средство у обуздавању Кине. Генерално неповерење Трампа у мултилатералне аранжмане, слаби економски бенефити и другачије тактике притисака на Кину, гурнуле су ТПП у други план.

Геополитички и економски ривалитет САД и Кине у региону и на глобалном плану наставиће се, а амерички притисци вероватно ће расти јер је Трамп препознао Кину као основ угрожавања виталних интереса САД. Без сталног политичко-економског притиска САД на Кину, Пекинг би лакше преотео делове Азије и ставио их под своју орбиту. То не значи да ће санкције и економски притисци на Кину уродити плодом, јер Пекинг независно од понашања САД спроводи сопствену стратегију неке врсте економског империјализма. То се чини кроз мастадонтске пројекте попут иницијативе „Појас и пут“, али и противтеже Транспацифичком партнерству оличеном у стварању Свеобухватног регионалног економског партнерства. „Појас и пут“ гарантује економске бенефите за Кину, који су потпуно другачије конципирани од бенефита који доносе трговински аранжмани о слободној трговини. Стога ће Кина наставити првенствено да форсира иницијативу „Појас и пут“ због сопственог протекционизма и диктирања правила игре другима, што није случај код трговинских уговора који захтевају отвореност за робу и услуге свих потписника. Транспацифичко партнерство је након изласка САД престало да буде стожер обуздавања кинеског утицаја у Азији и свело се на трговински споразум у класичном смислу. Да ли ће тако остати у будућности, или ће ТПП повратити геополитичку сврху због које је и направљен, остаје да се види после избора у САД 2020. и 2024. године када ће Трампу престати први или други мандат. Оно што је сигурно јесте да ће евентуално интензивирање и кулминација америчко-кинеског конфликта довести до девастирајућих ефеката на глобалну економију. Државе у Азији ће се наћи, ако се већ и не налазе, у ситуацији да морају бирати партнера (САД или Кина) за економску, политичку и војну сарадњу. Седиште на две столице у Азији, по свему судећи, неће бити могуће.

ЛИТЕРАТУРА

- Antevski, Miroslav and Jelisavac-Trošić, Sanja, „Chinese Response to Transatlantic Trade and Investment Partnership and Trans Pacific Partnership“, *The Review of International Affairs*, Vol. LXVII, No. 1161, January-March 2016, pp. 123-141.
- Blackwill, Robert and Rappleye, Theodore, „Trump’s Five Mistaken Reasons for Withdrawing From the Trans-Pacific Partnership“, *Foreign Policy*, June 22, 2017, <http://foreignpolicy.com/2017/06/22/trumps-five-mistaken-reasons-for-withdrawing-from-the-trans-pacific-partnership-china-trade-economics>, 1.8.2019.

- Cai, Jane, „Xi Jinping Rolls out Global Welcome Mat for New Silk Road Grand Plan“, *South China Morning Post*, May 14, 2017, 12.8.2019.
- Chodor, Tom, „The rise and fall and rise of trans-pacific partnership: 21st century trade politics through a new constitutionalist lens“, *Review of International Political Economy*, Vol. 26, No. 2, January 2019, p. 232-255.
- Cooper, Zack, and Poling, Gregory, „America’s Freedom of Navigation Operations Are Lost at Sea“, *Foreign Policy*, January 8, 2019, <http://foreignpolicy.com/2019/01/08/americas-freedom-of-navigation-operations-are-lost-at-sea>, 3.8.2019.
- Ferguson, Victor, „Why China won’t Save the TPP“, *East Asia Forum*, February 11, 2017, <https://www.eastasiaforum.org/2017/02/11/why-china-wont-save-the-tpp/>, 15.8.2019.
- Fergusson, Ian, and Brock, Williams, *The Trans-Pacific Partnership: Key Provisions and Issues for Congress*, Congressional Research Service, Washington, 2016
- Gady, Franz-Stefan, „U.S., Japan Kick Off Military Exercise Involving 57,000 Personnel“, *Diplomat*, October 30, 2018, <http://thediplomat.com/2018/10/us-japan-kick-off-military-exercise-involving-57000-personnel>, 6.8.2019.
- Gertz, Bill, „US military chief Dunford: China is main threat to security“, *Asia times*, September 28, 2017, <http://www.atimes.com/article/us-military-chief-dunford-china-main-threat-security/>, 29.7.2019.
- Grabowski, Marcin, and Pugacewicz, Tomasz, „Is Trans-Pacific Partnership a Challenge for Transatlantic Relations? A Comparative Analysis of TPP and TTIP in the Context of the US Global Role“, in: *Poland in Transatlantic Relations after 1989* (ed. Malgorzata Zachara), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, UK, 2017, pp. 86-124.
- Magstadt, Thomas, *Understanding Politics: Ideas, Institutions, and Issues*, European Studies Program, Kansas, 2012.
- Malik, Ahmad Rashid, „US Withdrawal from the Trans-Pacific Partnership: Prospects for China“, *Strategic Studies*, Spring 2018, Vol. 38, Issue 1, pp. 21-33.
- Manyin, Mark, et al., *Pivot to the Pacific? The Obama Administration’s „Rebalancing“ Toward Asia*, Congressional Research Service, Washington, 2012.
- Obama, Barack, „Statement by the president on the signing of the trans-pacific partnership“, 3rd February 2016, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/02/03/statement-president-signing-trans-pacific-partnership>, 24.7.2019.

- Pan, Kim Gyu, „Japan’s TPP Strategy“, *Korea Institute for International Economic Policy*, February 2018, pp. 1-2. <http://hdl.handle.net/11540/8039>, 8.8.2019.
- Pence, Mike, „Remarks by Vice President Pence at the 2018 APEC CEO Summit“, speech, Papua New Guinea, November 16, 2018, <http://whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-2018-apec-ceo-summit-port-moresby-papua-new-guinea.>, 14.8.2019.
- Pence, Mike, „Remarks by Vice President Pence on the Administration’s Policy Toward China“ (speech, Washington, DC, October 4, 2018), <http://whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-administrations-policy-toward-china>, 3.8.2019.
- Petri, Peter, Plummer, Michael, „The Economic Effects of the Trans-Pacific Partnership: New Estimates“, *Working Paper*, no. 16-2, Peterson Institute of International Economics, January 2016.
- Petri, Peter, Plummer, M., Urata, S. and Zhai, F., „Going it alone in the Asia-Pacific: Regional trade agreements without the United States“, *Working paper*, No. 17-10, Peterson Institute for International Economics, Washington, DC, 2017.
- Pompeo, Mike, „Remarks on ‘America’s Indo-Pacific Vision“, speech, Washington, D.C., July 30, 2018, [http://state.gov/secretary/remarks/2018/07/284722.html.](http://state.gov/secretary/remarks/2018/07/284722.html), 14.8.2019.
- Петровић, Драган, Стојановић, Богдан, *Равнотежа нуклеарне моћи САД и СССР (Русије)*, Пешић и синови, Центар за развој међународне сарадње, Београд, 2012.
- Ratner, Ely, „Rebalancing to Asia with an Insecure China“, *The Washington Quarterly*, 32 (2), 2013, pp. 21-38.
- Russel, Mead Walter, *Special Providence: American Foreign Policy and How it Changed the World*, Routledge, New York, 2002.
- Sanger, David, Barnes, Julian E., Zhong, Raymond, and Santora, Mark, „In 5G Race With China, U.S. Pushes Allies to Fight Huawei“, *New York Times*, January 26, 2018, <http://nytimes.com/2019/01/26/us/politics/huawei-china-us-5g-technology.html>, 6.8.2019.
- Signoret, Jose, ed., *Trans-Pacific Partnership Agreement: Likely Impact on the U.S. Economy and on Specific Industry Sectors*, US International Trade Commission, Washington, 2016.
- Tankersley, Jim, and Bradsher, Keith, „Trump Hits China With Tariffs on \$200 Billion in Goods, Escalating Trade War“, *New York Times*, September 17, 2018, <http://nytimes.com/2018/09/17/us/politics/trump-china-tariffs-trade.html>, 3.8.2019.

- Xinran, Xue, „Why China won't conquer the world,” *Telegraph UK*, October 2, 2011. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/8796486/Why-China-wont-conquer-the-world.html>, 27.7.2019.
- Zhiyue, Bo, „TPP not very Attractive but still a Major Opportunity for China”, *Channel News Asia*, June 6, 2017, <https://www.channelnewsasia.com/news/asia/commentary-tpp-not-very-attractive-but-still-a-major-opportunity-8921344>, 12.8.2019.
- „Japan is planning to buy 105 more F-35 stealth fighters, and that may be a big problem for China”, *South China Morning Post*, May 30, 2019, <https://www.businessinsider.com/japan-buying-105-f-35-fighters-intensify-china-arms-race-2019-5>, 6.8.2019.
- „National Security Strategy of the United States of America,” *White House*, December 18, 2017, <http://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, 1.8.2019.
- „Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States: Sharpening the American Military's Competitive Edge”, *Department of Defense*, 2018, p. 1, <http://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>, 2.8.2019.
- „TPP full text”, Office of the United States Trade Representative, <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership-tpp-full-text>, 20.7.2019.

Bogdan Stojanović

THE TRANS-PACIFIC PARTNERSHIP IN THE CONTEXT OF THE US-CHINA RIVALRY

Summary: The article deals with the analysis of a trade agreement known as the *Trans-Pacific Partnership - TPP* in the context of geopolitical and economic rivalry between the US and China. Although initiated by the US, the agreement was never ratified by the US Congress. With Trump's appointment as a president, the United States formally left the *TPP* membership. Donald Trump promised his voters to abandon American engagement in this agreement, which he did in February 2017. A completely different view of the *Trans-Pacific Partnership* of Trump and his predecessor has led to a diminution of the overall significance and reach of the agreement. During the Obama administration, the *Trans-Pacific*

Partnership was seen as a crucial tool for limiting Chinese power and influence in the Asia-Pacific region, but the perception changed with Donald Trump coming to power. Abandoning the *Trans-Pacific Partnership* as a means of diminishing Chinese influence does not mean leaving the region to the domination of China, but just a different strategy. In Trump's vision of suppression of Chinese expansion, multilateral treaties have no significant place. "Jacksonian" view of international relations and the strategy of "aggressive isolationism" are characteristic of the current US administration. In limiting Chinese power, Trump relies primarily on economic pressures and bilateral arrangements with America's closest allies in Asia (primarily Japan and South Korea). The vacuum of power created by the US abandonment of the agreement, China definitely did not use for the starting negotiations to enter the *TPP*. Instead of this, China has developed alternative projects for strengthening its influence. *The Regional Comprehensive Economic Partnership – the RCEP* is the Chinese version of the multilateral trade agreement, made as a counterbalance to the *Trans-Pacific Partnership*. Paradoxically, the *RCEP* is sidelined because of the US leaving from the *TPP*. The *RCEP* was left without its American counterpart and lost its original purpose. China's primary project of expanding political power and some kind of economic imperialism is the *Belt and Road Initiative – the BRI*. The US-China rivalry has led to a trade war and political tensions, but it can hardly grow into a direct armed conflict between these two powers. The modified agreement remained in force even after the US left it, and is popularly known as the *TPP11*. Without a significant political dimension, this classic trade agreement does not even have the approximate reach as the original version of the treaty. US allies, most notably Japan and Australia, are hoping for US return to membership, which cannot be ruled out knowing the US political system limits to a maximum of two presidential terms. After Donald Trump, it is possible to reactivate US membership and restore the original significance of the *TPP*, which in this case would account for 40% of world GDP, but more important would serve as a major barrier to China's expansion in Asia.

Key words: *Trans-Pacific Partnership, Free Trade Agreement, US-China Relations, Geopolitics, Economic Restraint, "Jacksonianism"*.